

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 11Co/229/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5808201372
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 03. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Miroslav Šepták
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2019:5808201372.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Miroslava Šeptáka a členov senátu JUDr. Evy Malíkovej a JUDr. Romana Tichého, v spore žalobcov: 1/ E. J., rod. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom U. X, 2a/ E. S., rod. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom M., U. XXX/XX, 2b/ M. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom Z. J., S. XXXX/X/B, zastúpený splnomocneným zástupcom E. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom M., U. XXX/XX, 2c/ A. A., rod. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom U. XX, 2d/ E. U., rod. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom M., U. XXX/XX, 3/ U. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XXX, 4/ Y. H., rod. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom W., V. XXX/X, žalobcovia 1/, 3/ a 4/ právne zastúpení Mgr. Beátou Ďaďovou, advokátkou, so sídlom Q. XXX, W., proti žalovaným: 1/ U. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XX, právne zastúpený Mgr. Igorom Paliderom, advokátom, so sídlom V. K. č. XXX, A., 2/ U. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XX, zastúpený splnomocneným zástupcom U. S., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. č. XX, o vyslovenie neplatnosti absolútne neplatných právnych úkonov, o odvolaní žalovaných 1/, 2/ proti rozsudku Okresného súdu Námestovo č. k. 2C/289/2008-1148 zo dňa 26. februára 2018, taktó

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie **m e n í** tak, že žalobu žalobcov **z a m i e t a**.

Žalovaným 1/ a 2/ **p r i z n á v a** nárok na náhradu trov konania proti žalobcom **1/ až 4/ v rozsahu 100 %**.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Námestovo (ďalej aj „súd prvej inštancie“) určil, že „...kúpna zmluva č. V 14/2004 - 22/04, uzatvorená dňa 13.01.2004 medzi predávajúcou K. S., rod. Y., RČ: XXXXXX/XXXX, bytom V. XXX a kupujúcim U. S., rod. S., RČ: XXXXXX/XXXX, bytom V. XX, ktorej predmetom bol prevod 9/36-in pozemkov reg. E zapísaných na LV č.: XXXX pre k. ú. V., pod A majetková podstata: parc. č. 1237 o výmere 3194 m2 orná pôda, parc. č. 1238 o výmere 744 m2 trvalé trávnaté porasty, parc. č. 1239/2 o výmere 658 m2 trvalé trávnaté porasty, parc. č. 1240/2 o výmere 1823 m2 orná pôda, parc. č. 1244/1 o výmere 573 m2 orná pôda, parc. č. 1245 o výmere 593 m2 trvalé trávnaté porasty, parc. č. 1246 o výmere 1908 m2 orná pôda, a tiež prevod 1/8-iny nehnuteľností - pozemkov reg. E, zapísaných na LV č.: XXX pre k.ú. V. pod A majetková podstata: parc. č. 714 o výmere 2083 m2 - orná pôda, parc. č. 715 o výmere 2029 m2 - trvalé trávnaté porasty, parc. č. 716 o výmere 791 m2 - orná pôda, parc. č. 718 o výmere 1026 m2 - orná pôda, parc. č. 3815/1 o výmere 874 m2 - lesné pozemky, parc. č. 3815/2 o výmere 127 m2 - lesné pozemky, parc. č. 3816 o výmere 591 m2 trvalé trávnaté porasty, parc. č. 3817 o výmere 4667 m2 - orná pôda, parc. č. 3818/1 o výmere 3029 m2, trvalé trávnaté porasty, parc. č. 3818/2 o výmere 1634 m2, trvalé trávnaté porasty, parc. č. 3819 o výmere 1504 m2 - orná pôda, parc. č. 3820 o výmere 1090 m2 - trvalé trávnaté porasty, parc. č. 4773 o výmere 1337 m2 orná pôda, parc. č. 4774 o výmere 1656 m2 trvalé trávnaté porasty, parc. č. 4804 o výmere 1093 m2 orná pôda, parc. č. 4921 o výmere 1118 m2, trvalé trávnaté porasty, parc. č. 4922 o výmere 1187 m2 orná pôda, darovacia zmluva č. V 227/2004 - 42/04, uzatvorená dňa 05.03.2004 medzi darcami K. S., rod. Y., RČ:

XXXXXX/XXXX, bytom V. XXX a V. S., RČ : XXXXXX/XXXX ako darcami a obdarovaným U. S., rod. S. RČ: XXXXXX/XXXX, bytom V. XX ako obdarovaným, ktorej predmetom bol prevod 1/1-iny nehnuteľností v k. ú. V. - rodinný dom zapísaný na LV č. XXX pod A stavby - rodinný dom, súp. č. XXX postavený na parcele 538/1, sú neplatné...“ (výrok I). Žalobcom 1/, 2a/, 2b/, 2c/, 2d/, 3/, 4/ priznal voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd po právoplatnosti rozsudku (výrok II.). Štátu priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovaným v plnom rozsahu s tým, že o trovách štátu bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (výrok III.). V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že vzhľadom k tomu, že v prejednávanej veci išlo o určovací žalobu, zaoberal sa v prvom rade otázkou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (§ 137c zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“). Konštatoval, že v danom prípade žalobcov zaťažovalo dôkazné bremeno spočívajúce v povinnosti preukázať, že na určení právneho vzťahu alebo práva majú naliehavý právny záujem. Tento je pritom nutné chápať tak, že by bez takéhoto určujúceho rozhodnutia bolo ohrozené iné právo účastníkov. Naliehavý právny záujem jestvuje vtedy, ak by sa bez tohto určenia právne postavenie žalobcu stalo neistým. V danom prípade sa síce na postavení strany žalobcov a žalovaných k sporným nehnuteľnostiam nič nezmení, avšak rozhodnutie je nevyhnutným medzičlánkom k dosiahnutiu účelu, o ktorý sa žalobcovia usilujú. Rozhodnutie súdu má význam pre ustálenie vlastníckych vzťahov k sporným nehnuteľnostiam, ktoré boli prevedené na základe právnych úkonov, ktorých neplatnosti sa žalobcovia domáhajú. Vychádzajúc z uvedeného, s poukazom na ustanovenie § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z. z. Katastrálneho zákona (ďalej len „Katastrálny zákon“) a závery vyslovené v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo 252/09 zo dňa 28.09.2010 súd prvej inštancie mal za to, že žalobcovia naliehavý právny záujem preukázali. Následne sa potom zaoberal vecou samou. V tejto prejudiciálne riešil otázku spôsobilosti/nespôsobilosti na právne úkony u jedného z účastníkov napádaných právnych úkonov z roku 2004 na strane predávajúcej, resp. darujúcej - K. S., rod. Y.. Vychádzal jednak zo záverov konania vedeného na Okresnom súde Dolný Kubín sp. zn. 2Pc 1/2015, v ktorom bola menovaná pozbavená spôsobilosti na právne úkony. Ďalej zo záverov v rámci tohto konania vypracovaného znaleckého posudku MUDr. Ľudmily Barkovej č. 2Ps 1/2005 zo dňa 27.12.2005 a tiež zo znaleckého posudku č. 109/2015 zo dňa 31.08.2015. Tiež pri svojom rozhodovaní okresný súd vyhodnotil výpovede viacerých v konaní vypočutých svedkov a oboznámil aj listinné dôkazy predložené stranami sporu. Po zhodnotení výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že v čase uskutočnenia sporných právnych úkonov, a to kúpnej zmluvy č. V 14/2004 zo dňa 13.01.2004 a darovacej zmluvy č. V 227/2004 zo dňa 05.03.2004, K. S. trpela vážnou poruchou v pravom slova zmysle, ktorá ju robila na tieto právne úkony neschopnou a táto vážna duševná porucha spôsobila vymiznutie jej ovládacích a rozpoznávacích schopností - teda poručiiteľka nebola schopná vykonať horeuvedené právne úkony. Pri svojom rozhodovaní súd prvej inštancie prihliadol i na tú skutočnosť, že už dňa 11.02.1993 bolo vystavené lekárske potvrdenie, že K. S. je liečená na chronické duševné ochorenie a nie je schopná samostatného konania, a to v takej veci, ako bola výmena peňazí v súvislosti s prechodom od federálnej meny na menu slovenskú. O tomto jej stave už v tejto dobe mali vedomosť jej deti a taký stav u nej tvrdili aj svedkovia vypočutí v tomto konaní, výpovede ktorých súd prvej inštancie v kontexte celkových súvislostí hodnotil ako dôveryhodné. Vychádzajúc z toho, že K. S. v čase uzatvárania sporných právnych úkonov trpela duševnou poruchou, ktorá ju robila na tieto úkony neschopnou, okresný súd dospel pri aplikácii ustanovenia § 38 Občianskeho zákonníka k záveru, že sporné právne úkony sú neplatné. Žalobe žalobcov v jej poslednom znení (viď uznesenie o pripustení zmeny žaloby č. k. 2C 289/2008-1027 zo dňa 25.10.2017) preto v celom rozsahu vyhovel. Okruh strán sporu skúmal v súlade s hmotným právom upravujúcim dedenie, t. j. § 46 a nasl. Občianskeho zákonníka, keďže K. S. už zomrela a taktiež aj druhý účastník druhého sporného právneho úkonu darovacej zmluvy zo dňa 05.03.2004, a to V. S.. Pokiaľ ide o darovaciu zmluvu, ktorou došlo k prevodu rodinného domu, z jej obsahu je zrejmé, že prevodcom na strane darcov bol okrem K. S. aj jej nebohý manžel V. S. ako bezpodielový spoluvlastník rodinného domu. Ako už bolo konštatované, tento je v súčasnej dobe už mŕtvy, preto nemôže byť účastníkom súdneho konania. Okruh jeho dedičov, ktorí majú záujem na určení, je totožný s dedičmi po poručiiteľke K. S. a všetci sú účastníkmi tohto súdneho konania. Podľa ustanovenia § 41 Občianskeho zákonníka, ak sa dôvod neplatnosti vzťahuje len na časť právneho úkonu, je neplatnou len táto časť, pokiaľ z povahy právneho úkonu alebo z jeho obsahu alebo z okolností, za ktorých k nemu došlo, nevyplýva, že túto časť nemožno oddeliť od ostatného obsahu. Vychádzajúc z uvedeného, ak teda K. S. konala pri podpise darovacej zmluvy v duševnej poruche, ktorá ju robila na tento právny úkon neschopnou a druhý účastník na strane darcu už tiež zomrel, súd prvej inštancie vyslovil presvedčenie, že neplatná je celá darovacia zmluva. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 CSP, keď žalobcom ako úspešnej strane v konaní priznal nárok na náhradu trov konania. V zmysle § 259 CSP súd prvej inštancie tiež rozhodol o nároku štátu

na náhradu trov konania voči neúspešným účastníkom, ktorými sú žalovaní. Trovy štátu predstavujú výdavky, ktoré boli v konaní hradené z rozpočtových prostriedkov, a to odmena znalcovi, ktorá nebola krytá preddavkom.

2. Proti uvedenému rozsudku žalovaný 1/, ako aj žalovaný 2/ podali odvolanie, na základe ktorých odvolací súd žiadali, aby napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, prípadne ho zmenil a žalobu žalobcov v celom rozsahu zamietol.

3. Žalovaný 1/ odvolanie odôvodnil odvolacími dôvodmi podľa § 365 ods. 1 písm. d/, f/ a h/ CSP. Súdu prvej inštancie vytýkal, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, tiež to, že dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a napokon, že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. V súvislosti s vytýkanou inou vadou v bližších podrobnostiach žalovaný 1/ uviedol, že v priebehu celého konania súd konal v rozpore s princípom rovnosti strán a v rozpore so zásadou hospodárnosti konania. Opakovane pripúšťal zmenu žalobného návrhu aj napriek tomu, že k tomu neboli splnené zákonné podmienky. Už pôvodný žalobný návrh zo dňa 08.04.2008 mal súd v celom rozsahu zamietnuť, pretože v tom čase žijúca K. S. nebola zahrnutá do účastníkov konania, pričom ako s účastníčkou napadnutých zmluvných prevodov nebolo možné bez nej konať. Za ďalšie žalovaný 1/ vyslovil presvedčenie, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno a nepreukázali žiadnym jednoznačným dôkazom, že K. S. trpela v čase realizácie sporných právnych úkonov trvalou duševnou poruchou, ktorá by viedla k úplnej strate jej ovládacej a rozlišovacej schopnosti. Nebolo s jednoznačnou istotou preukázané, že u tejto osoby išlo o trvalú a nezvratnú duševnú poruchu, ktorá by vylučovala možnosť tzv. „jasnej chvíle“, kedy si dotknutá osoba môže uvedomiť obsah realizovaných právnych úkonov. K nesprávnym skutkovým zisteniam okresný súd dospel preto, lebo nesprávne vychádzal zo znaleckého psychiatrického posudku č. 23/2005 znalkyne MUDr. Ľudmily Barkovej k súdnemu konaniu vedenom na Okresnom súde Dolný Kubín sp. zn. 2Ps 1/2005. V tomto znaleckom posudku znalkyňa nevychádzala zo zdravotnej dokumentácie K. S., a preto znalkyňa nemohla zistiť vývoj nemoci. Znalkyňa si tiež len osvojila vyjadrenie E. J. k zdravotnému stavu K. S. a nebola jej predložená žiadna zdravotná dokumentácia. Taktiež aj znalecký posudok č. 109/2015 zo dňa 31.08.2015 vypracovaný pre účely tohto konania znalcom MUDr. Stanislavom Kollárom venujúci sa posúdeniu duševného stavu K. S. k dátumu realizácie sporných zmlúv z roku 2004 je nepresvedčivý a odporujúci zákonu. Tento znalecký posudok pri znalcom formulovanej alternatívnej odpovedi podstráda akúkoľvek odbornú presvedčivosť a je postavený do roviny neprípustných úvah. Výsledkom znaleckého dokazovania má byť jednoznačne vyjadrenie znalca, k čomu alternatívna odpoveď postavená na vyjadrenie iných osôb odporuje. Navyše z výpovedí vypočutých svedkov vyplývajú iné skutočnosti o duševnom stave K. S., ako si osvojil konajúci súd. Vychádzajúc z uvedeného, súd prvej inštancie vo veci nesprávne vyhodnotil dôkazy, a preto dospel k nesprávnemu záveru o duševnej nespôsobilosti K. S. na realizované právne úkony v roku 2004. Okresný súd mal vyhodnotiť aj podstatný listinný dôkaz tvoriaci obsah spisu - zápisnicu o rokovaní Komisie sociálneho zabezpečenia ONV Dolný Kubín zo dňa 05.04.1999, ktorá posudzovala zdravotný stav K. S. a jej prípadnú bezvládnosť, pričom komisia konštatovala - „občianka sa neuznáva ani za čiastočne bezvládnou podľa § 70 zák. č. 100/1988 Zb., lebo dlhodobo nepotrebuje pomoc inej osoby ani pri niektorých nevyhnutých životných úkonoch“. Tento dôkaz vyvracia iné tvrdenia o dlhodobej duševnej chorobe a jej progresii u K. S.. Napokon žalovaný 1/ vytkol súdu prvej inštancie, že nevyhodnotil a nezaoberal sa jeho námietkou o tom, že pozemky označené v žalobe nezodpovedajú stavu zápisov na jednotlivých LV v k. ú. V. v čase súdneho rozhodovania, pritom súd mal povinnosť rozhodovať výlučne podľa právneho stavu platného v čase rozhodovania. Konkrétne na LV XXXX pri EKN parcele č. 1239/2 TTP je nesprávne uvedená výmera 658 m² a správne mala byť uvedená 530 m², pri EKN parcele č. 1240/2 orná pôda je nesprávne uvedená výmera 1823 m² a správne mala byť uvedená 1226 m², pri EKN parcele č. 1244/1 orná pôda je nesprávne uvedená výmera 573 m² a správne mala byť uvedená XXX m². Následne došlo k odpisu viacerých parciel na iné LV v k. ú. V.. EKN parcela č. 4922 orná pôda o výmere 1187 m² je zapísaná na LV XXXX, EKN parcela 4921 TTP o výmere 1118 m² je zapísaná na LV XXXX a EKN parcela č. 3818/1 a 3818/2 sú zapísané na LV XXXX v k. ú. V.. Za nesprávne označil žalovaný 1/ aj rozhodnutie vo vzťahu k trovám konania, v ktorej súvislosti neboli zohľadnené viaceré čiastočné späťvzatia žaloby zo strany žalobcov, preto súd nemal priznať žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania, resp. žalovaný je presvedčený, že v konaní dosiahol väčší pomer k úspechu ako neúspechu.

4. Žalovaný 2/ vo svojom odvolaní (ktoré obsahovo koncipované totožne ako s doplnením odvolania podaným žalovaným 1/) popri vadách vytýkaných žalovaným 1/, t. j. nesprávnym procesným postupom, nesprávnymi skutkovými a právnymi závermi namietal aj zaujatosť vo veci konajúceho sudcu. Žiadal

tiež, aby pre nesprávne závery znaleckých posudkov boli vo veci vypočutí 4 lekári MUDr. K. W., MUDr. F., MUDr. W. a MUDr. Q..

5. Žalobcovia vo svojom vyjadrení k odvolaniu odvolací súd žiadali, aby napadnutý rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil, stotožňujúc sa s jeho dôvodmi. K námietkam žalovaných o predĺžovaní konania uviedli, že nemali k dispozícii zmluvy, platnosť ktorých napádali, nebolo možné bez intervencie súdu podať relevantnú žalobu. K predĺžovaniu konania došlo aj z dôvodov na strane žalovaného 1/, ktorý sa do zmeny pôvodného Občianskeho súdneho poriadku neustále ospravedlňoval a žiadal pojednávanie odročiť. Až po účinnosti CSP si zvolil advokáta a pojednávania sa zúčastnil. V závere pojednávania žalobcovia predložili súdu listy vlastníctva, ktoré preukazujú, že vlastníckmi nehnuteľnosťmi, ktoré boli predmetom napádaných zmlúv, sú naďalej žalovaní 1/ a 2/, a teda, že sú pasívne legitimovaní v tomto konaní. Ešte pred zápisom poznámky o súdnom konaní došlo k prevodu časti pozemkov zapísaných na LV č. XXXX na U. S. ml., teda žalovaného 2/, a to kúpnu zmluvou V 1333/09 a tieto pozemky sú vedené na listoch vlastníctva pre k. ú. V. č. XXXX, XXXX a XXXX. Tým žalobcovia zabezpečili vykonateľnosť súdneho rozhodnutia, pretože súdne rozhodnutie je záväzné aj pre osobu, ktorej sa takáto právna zmena týka. Všetky ostatné pozemky tak, ako to vyplynulo z predložených listov vlastníctva, sú naďalej vedené na žalovaného 1/. V nadväznosti na uvedené žalobcovia poukázali na znenie ust. § 34 ods. 2 Katastrálneho zákona. Čo sa týka čiastočného späťvzatia žaloby, žalobcovia uviedli, že v čase podania žaloby bol U. S. vlastníkom pozemkov, ktoré boli predmetom kúpnej zmluvy zavkladovanej pod č. V 964/03 uzatvorenej dňa 09.06.2003 medzi predávajúcou K. S. a kupujúcim U. S.. Vzhľadom k tomu, že chybou Katastrálneho úradu v Námestove nedošlo k zápisu poznámky o súdnom konaní ku všetkým pozemkom, ktoré boli napadnuté žalobou, žalovaný 1/ previedol počas súdneho konania tieto pozemky na ďalšie osoby. Žalobcovia, keďže podali na Katastrálny úrad v Námestove návrh na zápis poznámky o prebiehajúcom súdnom konaní, nepredpokladali, že môže dôjsť k nejakým prevodom na pozemkoch, ktoré boli predmetom žaloby, a ak by aj došlo, neovplyvnilo by to znenie žaloby. Až neskôr, keď malo dôjsť k vyhláseniu rozsudku, žalobcovia zistili, že pozemky boli dotknuté následnými zmenami, a preto s ohľadom na dobromyseľnosť kupujúcich, ktorí si na týchto pozemkoch postavili rodinné domy, vzali sčasti žalobu späť. Pokiaľ ide o určenie neplatnosti darovacej zmluvy, predmetom ktorej bol prevod rodinného domu, je zrejmé, že prevodcom na strane darcov bol okrem K. S. aj jej nebohý manžel V. S. ako bezpodielový spoluvlastník. V tejto súvislosti súd prvej inštancie správne právne posúdil vec tak, že pre dôvod neplatnosti tejto zmluvy považoval za neplatnú zmluvu ako celok (viď § 41 Občianskeho zákonníka). Znalecký posudok MUDr. Kollára je zrozumiteľný a dáva presné odpovede na všetky položené otázky. Skutočnosti o vážnej duševnej poruche K. S. sú potvrdené aj podpornými listinnými dôkazmi založenými v spise, ktorými sa tiež znalec zaoberal.

6. Žalovaní vo svojej odvolacej replike zopakovali všetky doposiaľ uvádzané tvrdenia, žiadali, aby odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil.

7. Vzhľadom k tomu, že žalovaný 1/ podaním zo dňa 19.09.2018 vzniesol námietku zaujatosti voči sudcom krajského súdu prejednávajúcim vec pod sp. zn. 11Co/229/2018, krajský súd predložil spis na rozhodnutie o námietke zaujatosti Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. Tento súd svojím prípisom zo dňa 8. novembra 2018 vec vrátil krajskému súdu bez rozhodnutia o námietke zaujatosti vnesenej žalovaným 1/, pričom uviedol, že neboli splnené zákonné podmienky pre rozhodnutie najvyššieho súdu o námietke zaujatosti. Žalovaný 1/ totiž ako dôvod vylúčenia sudcov Krajského súdu v Žiline uviedol okolnosti spočívajúce len v ich procesnom postupe a rozhodovacej činnosti, ktoré považoval za nezákonné. Najvyšší súd mal za to, že na tieto okolnosti nemalo byť prihliadnuté a vec nemala byť predložená nadriadenému súdu (§ 53 ods. 3 CSP).

8. Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací (§ 34 CSP), preskúmal napadnutý rozsudok okresného súdu na základe odvolania žalovaných v rozsahu a z dôvodov daných ustanoveniami § 379, § 380 CSP a bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je potrebné zmeniť (§ 388 CSP).

9. Obaja žalovaní vo svojom odvolaní uvádzajú odvolací dôvod v zmysle ustanovenia § 365 ods. 1 písm. h/ CSP, t. j. že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci v otázke naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti sporných právnych úkonov.

10. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením je omyl súdu pri aplikácii práva na správne zistený skutkový stav. O omyl v aplikácii práva ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal použiť, alebo ak použil síce správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval na daný prípad.

11. Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c/ CSP (predtým § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku, ďalej len „OSP“), musí byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (porovnaj R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996).

12. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi účastníkmi a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši (odstraňuje neistotu vzťahu účastníkov konania alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie - viď rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 6. decembra 2012, sp. zn. 5 Cdo 31/2011).

13. Naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ OSP (§ 137 písm. c/ CSP) nie je daný, ak sa petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne hodnotenie neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatneného práva (R 22/2017).

14. Ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania (uznesenie Ústavného súdu SR zo 6. októbra 2017, sp. zn. II. ÚS 590/2017).

15. Z doterajšej, už ustálenej judikatúry (viď napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 20.10.2010, sp. zn. 4 Cdo 136/2009) vyplýva, že právny záujem musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s vyriešením otázky, či sa s daným petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva alebo právnej neistoty. Záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu predpokladá posúdenie, či podaný určovací návrh je vhodným (správne zvoleným a prípustným) procesným nástrojom ochrany jeho práva alebo návrhom, ktorý spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať ešte iné konanie.

16. V danom prípade žalobcovia naliehavý právny záujem na požadovanom určení, t. j. neplatnosti označených zmlúv odôvodňovali tým, že uzatvorením neplatných zmlúv žalovaného 1/ s jeho matkou (K. S.) došlo k situácii, v ktorej je postavenie žalobcov ako prípadných dedičov po matke neisté, a sú vystavení konkrétnej ujme (viď návrh na zmenu žaloby č. I. 982 spisu).

17. Zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie vyplýva, že účastníčka sporných právnych úkonov K. S. už zomrela, a to po podaní žaloby dňa 16.03.2009. Ako vlastníci sporných nehnuteľností sú na dotknutých listoch vlastníctva vedení obdarovaní, resp. kupujúci zo sporných právnych úkonov, pričom vo viacerých prípadoch došlo u niektorých nehnuteľností k zmene výmery, resp. k odpisu na iné LV (viď bod 3 tohto rozhodnutia, tiež LV XXX a XXXX pre k. ú. V., č. I. 950 až 952 spisu). Vychádzajúc z tvrdení žalobcov, existenciu naliehavého právneho záujmu súd prvej inštancie videl v

tom, že „...na postavení žalobcov a žalovaných k sporným nehnuteľnostiam sa v prípade pozitívneho rozhodnutia síce nič nezmení, avšak rozhodnutie je nevyhnutným medzičlánkom k dosiahnutiu účelu, o ktorý sa žalobcovia usilujú. Rozhodnutie súdu má význam pre ustálenie vlastníckych vzťahov k sporným nehnuteľnostiam, ktoré boli prevedené na základe právnych úkonov, ktorých neplatnosti sa žalobcovia domáhali...“. Pri svojom rozhodovaní poukázal aj na závery vyplývajúce z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 252/2009 zo dňa 28.09.2010, v zmysle ktorého pri posudzovaní existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti zmluvy je potrebné prioritne vychádzať z ustanovenia § 34 ods. 2 Zákona o katastri nehnuteľností, v zmysle ktorého v prípade právoplatného rozsudku určujúceho neplatnosť právneho úkonu vyznačí správa katastra stav pred týmto právnym úkonom. To platí aj vtedy, ak právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a ak je rozhodnutie súdu záväzné pre osoby, ktorých sa táto právna zmena týka - dosiahne sa tým stav právnej istoty žalobcov.

18. Vychádzajúc z vyššie uvedeného, odvolací súd po preskúmaní obsahu spisu, na rozdiel od súdu prvej inštancie, dospel k záveru, že zo žalobcami uvádzaných skutočností existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti darovacej a kúpnej zmluvy nevyplýva. Z ich tvrdení je totiž zrejme, že v skutočnosti im ide o to, aby nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporných právnych úkonov, mohli byť predmetom dedenia po K. S., čomu zodpovedá aj okruh účastníkov na strane žalobcu, na ktorej vystupujú jej prípadní dedičia. Za daného stavu preto odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovia nezvolili správny procesný nástroj na ochranu ním tvrdených porušených práv. Ak by aj súd ich žalobe vyhovel, nedošlo by tým k odstráneniu tvrdenej spornosti vlastníckeho práva na strane žalovaných, pretože vlastníkom nehnuteľností by sa žalobcovia nestali. Príslušná správa katastra by taktiež podľa názoru odvolacieho súdu nemohla zapísať záznamom rozhodnutie súdu v katastri nehnuteľností, pretože účastníčka sporného právneho úkonu už zomrela, a taktiež preto, lebo pri viacerých nehnuteľnostiach už došlo k zmene výmery, resp. k odpisu na iné LV. Verejnú listinu alebo inú listinu predloženú na zápis do katastra nehnuteľností záznamom je potrebné zapísať v celom rozsahu práv k nehnuteľnostiam v nej uvedených. Ak verejná listina alebo iná listina nie je spôsobilá na zápis čo i len v časti, katastrálny odbor vráti listinu vyhotoviteľovi v súlade s § 42 ods. 5 Katastrálneho zákona. V danom prípade mali podľa presvedčenia odvolacieho súdu žalobcovia správne zvoliť na ochranu ním tvrdených porušených práv iný typ žaloby, a síce o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťelke K. S.. Z viacerých rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 1Cdo 26/2007, 3Cdo 44/2008, 5Cdo 147/2007, 1Cdo 43/2007, 3Cdo 25/2007) vyplýva prípustnosť určovacej žaloby, že nehnuteľná vec patrí do dedičstva po poručiťelovi, ako aj jej typové zaradenie, teda, že ide o žalobu podľa § 80 písm. c/ OSP, aktuálne § 137 písm. c/ CSP, ktorá sleduje ochranu vlastníckeho práva. Z iného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo 179/2010 vyplýva danosť naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe, ak je spôsobilou byť podkladom pre zmenu zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností tak, aby zmena zápisu zodpovedala skutočnému stavu. Túto skutočnosť žalobcovia docielia podaním žaloby o určení, že nehnuteľné veci patria do dedičstva po poručiťelke. Existencia samotnej právnej úpravy umožňujúcej príslušnému správnenému orgánu zapísať právny stav, ktorý bol daný pred právnym úkonom, o neplatnosť ktorého v konaní pred všeobecným súdom ide, bez ďalších relevantných konkrétnych skutočností nepostačuje na preukázanie toho, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy je daný (viď uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 208/2017 z 23.03.2017).

19. Z uvedených dôvodov odvolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie spočíva na nesprávnom právnom posúdení v otázke naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti darovacej a kúpnej zmluvy, a preto odvolaniu žalovaných v celom rozsahu vyhovel a žalobu žalobcov v celom rozsahu zamietol podľa § 388 CSP. Vecnou stránkou prejednávaného prípadu sa už nezaoberal (viď uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 111/2008, zo dňa 30. júna 2009).

20. Vzhľadom k tomu, že odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, rozhodol aj o nároku na náhradu trov konania podľa § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1, 2 CSP tak, že priznal žalovaným 1/ a 2/ ako úspešnej procesnej strane nárok na ich náhradu v rozsahu 100 % proti žalobcom 1/ až 4/, ktorí vo veci úspech nemali. O výške náhrady trov konania rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia súdny úradník súdu prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Žiline pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. (§ 419 CSP)

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n). (§ 421 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie. (§ 422 ods. 1 a 2 CSP)

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné. (§ 423 CSP)

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde. (§ 427 ods. 1 a 2 CSP)

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). (§ 428 CSP)

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa

predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. (§ 429 CSP)

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. (§ 430 CSP)